ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Олимзода Шафоат Эргаш дар мавзуи «Синтез ва модификатсияи кислотаҳои холан бо эфирҳои аминокислотаҳо», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои химия аз рӯйи ихтисоси 1.4.4 - Химияи органикӣ пешниҳод гардидааст.

Стероидҳо имрӯз ҳамчун яке аз гурӯҳҳои калидии пайвастагиҳои фаъоли тиббӣ мавқеи муҳимро ишғол менамоянд. Онҳо дар равандҳои физиологӣ ва биохимиявии организм нақши ҳалкунанда дошта, ҳамчун асос барои таҳия ва модификатсияи доруҳои нав васеъ истифода мешаванд. Дар соҳаҳои гастроэнтерология ва гепатология, пайвастагиҳои стероидӣ барои табобати равандҳои илтиҳобӣ, бемориҳои захмӣ, патологияҳои рӯда ва бемориҳои системаи гепатобилиарӣ, аз ҷумла гепатит ва холесистит, аҳамияти хос доранд. Истифодаи ин гурӯҳи пайвастагиҳо имкон медиҳад, ки самаранокии баланди табобат ва давомнокии тӯлонии таъсири терапевтӣ таъмин карда шавад. Айни замон зиёда аз сад навъи доруворӣи стероидӣ истеҳсол мегардад, ки онҳо дар шаклҳои гуногуни доруворӣ капсула, маҳлул, суспензия ва воситаҳои маҳаллӣ пешниҳод шуда, барои ҳар як гурӯҳи бемориҳо интихоби доруи мувофиқро фароҳам меоранд.

Бо вуҷуди ин, таҳқиқотҳо дар самти синтези пайвастагиҳои нави стероидӣ ва эфирҳои аминокислотавии онҳо то ҳол нокифоя боқӣ мемонанд. Муҳаққиқон кӯшиш менамоянд, ки робитаи байни сохтори химиявӣ ва фаъолияти биологиро муайян ва асоснок намоянд, зеро ин омил барои таҳияи агентҳои литолитикӣ, гипохолестеролемикӣ ва гепатопротекторӣ аҳамияти калони илмӣ ва амалӣ дорад. Татбиқи чунин равиш имкон медиҳад, ки пайвастагиҳои нави стероидӣ бо хосиятҳои баланди фармакологӣ ва таъсири мақсаднок ба системаи гепатобилиарӣ таҳия карда шаванд. Ғайр аз ин, истифодаи стратегияҳои муосири синтези органикӣ ва ворид намудани гурӯҳҳои функсионалии гуногун, аз ҷумла эфирҳои аминокислотагӣ, самти нави умедбахши таҳқиқотиро дар соҳаи эҷоди доруҳои нав боз менамояд. Истифодаи ин усулҳо на танҳо дурустии синтезро тасдиқ мекунад, балки имкон медиҳад, ки хусусиятҳои функсионалии молекулаҳо таҳлил гардида, робитаи байни сохтори химиявӣ ва фаъолияти биологӣ ба таври илмӣ асоснок карда шавад. Дар маҷмӯъ, кори диссертатсионӣ дорои аҳамияти назарраси илмӣ ва амалӣ буда, самти нави тадқиқотиро дар соҳаи синтез ва модификатсияи стероидҳои кислотаҳои холанӣ бо эфирҳои аминокислотаҳо боз менамояд. Натиҷаҳои бадастомада метавонанд дар таҳияи агентҳои нави фармакологӣ ва татбиқи минбаъдаи клиникӣ васеъ истифода шаванд. Ин таҳқиқот дар рушди илми химияи органикӣ, махсусан дар самти химияи

пайвастагиҳои биологӣ фаъол, саҳми назаррас мегузорад. Ҳамчунин, диссертатсия дорои навоварии илмӣ буда, дар он методикаҳои нави синтези мақсадноки агентҳои фаъоли фармакологӣ бо хусусиятҳои селективӣ, устуворӣ ва самаранокӣ пешниҳод гардидаанд. Маълумоти ҳосилшуда барои таҳияи агентҳои литолитикӣ, гипохолестеролемикӣ ва гепатопротекторӣ аҳамияти баланди амалӣ дорад. Кор бо таҳлили амиқи адабиёти илмӣ, муқоисаи натиҷаҳои муаллиф бо маълумоти пешина ва асосноккунии интихоби усулҳои таҷрибавӣ фарқ мекунад. Бо дарназардошти сатҳи назариявӣ ва амалӣ, дараҷаи навоварӣ ва сифати таҳлили илмӣ, автореферати мазкур ба ҳамаи талаботи «Низомнома дар бораи тартиби додани унвонҳои илмӣ»-и Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023, №295 барои рисолаҳои номзадӣ тасдиқ шудааст, пурра ҷавобгӯ мебошад. Муаллиф кори худро дар сатҳи баланди илмӣ ба анҷом расонида, бешубҳа, сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзад аз рӯйи ихтисоси Химияи органикӣ мебошад.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Олимзода Шафоат Эргаш дар мавзӯи «Синтез ва модификатсияи кислотаҳои холан бо эфирҳои аминокислотаҳо», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳо аз рӯйи ихтисоси 1.4.4 – Химияи органикӣ пешниҳод гардидааст, кори мукаммали илмӣ-тадқиқотӣ буда, дар сатҳи баланди методологӣ ва илмӣ иҷро шудааст. Дар раванди таҳқиқот талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ гардидааст, пурра риоя шудаанд. Натиҷаҳои бадастомада шаҳодат медиҳанд, ки муаллиф масъалаҳои асосии синтез, модификатсия ва омӯзиши хосиятҳои химиявӣ ва биологии кислотаҳои холаниро ба таври ҳамаҷониба ва амиқ таҳлил намудааст. Кор бо асоснокии илмӣ, пайдарҳамии мантиқӣ ва истифодаи усулҳои муосири тадқиқотӣ фарқ мекунад.

Хулоса, автореферати кори диссертатсионии Олимзода Шафоат Эргаш дар мавзӯи «Синтез ва модификатсияи кислотаҳои холан бо эфирҳои аминокислотаҳо», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳо аз рӯйи ихтисоси 1.4.4– Химияи органикӣ пешниҳод шудааст, кори мукаммал, пурмуҳтаво ва аз лиҳози илмӣ асоснок ба ҳисоб меравад. Таҳқиқоти анҷомдода тамоми марҳилаҳои муҳими корҳои илмӣ-тадқиқотиро дар бар гирифта, аз таҳлили пайвастагиҳои ибтидоӣ то таҳияи роҳҳои синтез, модификатсия ва омӯзиши хосиятҳои биологию фармакологии пайвастагиҳои ҳосилшударо фаро мегирад. Бо дарназардошти сатҳи баланди илмӣ, аҳамияти

назариявӣ ва амалӣ, инчунин саҳми арзандаи диссертатсия дар рушди химияи органикӣ ва таҳияи пайвастагиҳои нави фармакологӣ, Олимзода Шафоат Эргаш сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳо аз рӯйи ихтисоси 1.4.4 – Химияи органикӣ мебошад.

Тақриздиҳанда:
доктори илмҳои химия, и.в. сарходими
илмии озмоишгоҳи синтези
органикии институти кимиёи ба номи
В.И. Никитини АМИТ, дотсент Абдуллаев Тоҳир Ҳасанбоевич
(Ихтисос 02.00.10- Химияи биоорганикӣ)

Суроға: 735100, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Шаҳраки Сомониён, ноҳияи Рӯдакӣ,
кӯчаи Лоиқ Шералӣ, хонаи 53
Тел.:(+992) 900 97 0101
E-mail: tolibshoh@mail.ru
«14» 01 соли 2026

Имзои д.и.х., дотсент Т.Ҳ. Абдуллаев-ро
тасдиқ мекунам:
Сардори шӯъбаи кадрҳои Институти
кимиёи ба номи В.И. Никитини
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон Раҳимова Ф.

Суроға:
734063, Ҷумҳурии Тоҷикистон
Шаҳри Душанбе, кӯчаи Айни 299/2
Тел.:(+992-37) 225 80 95
E-mail: info@ikai.tj
сомонаи расмӣ: http://www.chemistry.tj

«14» 01 соли 2026